

Wprowadzenie

Pomysł przygotowania niniejszej monografii zrodził się, jak to zwykle bywa w takich sytuacjach, przez przypadek. Obaj redaktorzy tomu zastanawiali się, w jaki sposób uczcić osobę dla nich wyjątkową, która przeprowadziła ich przez zawile meandry nauki i wprowadziła na ścieżki Uniwersytetu Warszawskiego. Osobą tą jest Profesor Małgorzata Szyłko-Skoczny.

Czas pandemii nie skłaniał do organizowania hucznych jubileuszy czy też konferencji. W czasie jednego z postpandemicznych spotkań, rozmawiając o Pani Profesor, co czynimy regularnie, postanowiliśmy zaprosić liczne grono uczniów i uczennic, współpracowników i współpracowniczek oraz po prostu znajomych do przygotowania tekstów, które złożyłyby się na monografię. W naszym zamierzeniu miałyby być ona zbiorem studiów ukazujących różne perspektywy rynku pracy, w ujęciu przydatnym dla studentów i studentek. Jednocześnie naszym zamiarem nie było zmierzenie się z całościowym obrazem problematyki zatrudnienia, bezrobocia, polityki rynku pracy czy też ekonomicznych aspektów z tym rynkiem związanych. Teksty zamieszczone w monografii wpisują się bezpośrednio w dorobek Profesor Szyłko-Skoczny i dotyczą niejako szkoły, jaką stworzyła w problematyce rynku pracy. Chcieliśmy, aby grono przyjaciół Pani Profesor przelało na papier to, czym się zajmuje naukowo. Zamiar ten został w naszym przekonaniu zrealizowany.

Zamieszczone w tomie teksty poprzedza spis publikacji naukowych Pani Profesor Małgorzaty Szyłko-Skoczny.

Monografię otwiera tekst Jacka Męciny, który z perspektywy Jej doktoranta i członka zespołu badawczego podejmuje próbę analitycznego spojrzenia na rozwijane przez Małgorzatę Szyłko-Skoczny i tenże zespół nurty analiz rynku pracy i bezrobocia z perspektywy trzech dekad rozwoju polityki rynku pracy i zatrudnienia w Polsce. Bezrobocie na lokalnych rynkach pracy, jego społeczne i ekonomiczne skutki, rola państwa i lokalnej polityki rynku pracy w osiągnięciu równowagi na polskim rynku

pracy i przeciwdziałania bezrobociu to podstawowe nurty badań rozwijane przez zespół kierowany przez Panią Profesor. Autor zwraca uwagę na kompletność i wielowymiarowość tej aktywności – rozwój badań nad rynkiem pracy i bezrobociem, udoskonalenie kształcenia specjalistów z tej dziedziny, umiędzynarodowienie badań, a wreszcie zainicjowanie nowych nurtów badań i analiz rynku pracy i zatrudnienia.

Drugie studium, napisane przez Zenona Wiśniewskiego, skupia się na analizie zmian wprowadzanych na przestrzeni lat w polityce rynku pracy, w szczególności w zakresie tzw. aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu. Autor porusza również inne wątki, takie jak profilowanie bezrobotnych czy też funkcjonowanie agencji zatrudnienia.

Kolejny tekst, którego autorem jest Włodzimierz Anioł, przybliża niezmiernie często obecnie dyskutowany fenomen, jakim jest populizm w polityce. Co oczywiste, ukazuje go z perspektywy polityki społecznej i polityki rynku pracy. Wprowadza również do polskiej literatury przedmiotu kategorię „populistycznego państwa opiekuńczego”.

Czwarty artykuł, napisany przez Mirosława Grewińskiego, jest nieco odmienny od poprzedniego. Zawiera bowiem rekomendacje dla przeprowadzenia gruntownej reformy instytucji rynku pracy. Autor dowodzi, że obecny model jest nieefektywny i wymaga pilnych zmian.

Kolejny tekst, autorstwa Ewy Flaszyńskiej, która oprócz pracy badawczo-dydaktycznej na Uniwersytecie Warszawskim pełni funkcję dyrektorki Departamentu Rynku Pracy w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej, skupia się na prezentacji polityki rządu w zakresie zatrudnienia i rynku pracy. Omawia również system urzędów pracy oraz innych instytucji rynku pracy. Pokazuje także różne kwestie mające wpływ na kształtowanie się polityki rynku pracy. Inne cele przyświecają tej polityce w okresie wysokiego bezrobocia, a inne w sytuacji niskich wartości tego zjawiska.

Anna Organiściak-Krzykowska poświęciła swój artykuł związkom pomiędzy zmianami demograficznymi, w tym starzeniem się społeczeństwa, a sytuacją na rynku pracy. Odniosła się także do wpływu procesów migracyjnych na dostępność pracowników w Polsce.

Kolejny tekst, przygotowany przez Gertrudę Uścińską, dotyczy sytuacji kobiet na rynku pracy, w szczególności efektów niższego wieku przechodzenia na emeryturę i wpływu tego zjawiska na wysokość świadczenia. Autorka wykracza poza Polskę, prezentując podejście propagowane w Unii Europejskiej, wychodzące naprzeciw trudniejszej sytuacji kobiet na rynku pracy.

Studium autorstwa Ewy Leś skupia się na dwóch aspektach związanych z funkcjonowaniem III sektora na rynku pracy. Autorka ukazuje rolę organizacji pozarządowych we włączaniu osób wykluczonych na rynek pracy oraz dowodzi, że podmioty ekonomii społecznej stały się ważnymi aktorami na rynku pracy jako pracodawcy.

Tekst Andrzeja Wierzbickiego skupia się z kolei na kwestiach etnicznych, które mają bardzo istotne znaczenie na rynku pracy, ponieważ wielu cudzoziemców musi

redukować swoje plany zawodowe w państwach ich przyjmujących. Autor dokonuje analizy przyczyn takiego stanu rzeczy.

Kolejny artykuł – Pawła Huta – dotyczy problemów, z jakimi musieli się mierzyć na rynku pracy repatrianci przyjeżdżający do Polski w latach 1990–2016. Autor nakreślił również kontekst zmian politycznych, jakie dokonały się w ZSRR i ich wpływu na decyzje o przesiedleniu.

Następne studium, przygotowane przez Tomasza Niedzińskiego, jest analizą prawną pokazującą drogę, jaką muszą pokonać pracownicy w przypadku konieczności dochodzenia roszczeń na drodze sądowej w sytuacji, kiedy doszło do naruszenia zasady równego traktowania.

Tekst Grażyny Spytek-Bandurskiej dotyczy bardzo aktualnego problemu, jakim jest odpowiedź z zakresu polityki rynku pracy i polityki zatrudnienia w czasie kryzysu wywołanego pandemią COVID-19. Autorka pokazuje instrumenty wówczas zastosowane w celu uniknięcia załamania na rynku pracy oraz analizuje ich skuteczność.

Monografię kończy zapis rozmowy z Profesor Małgorzatą Szyłko-Skoczny, którą przeprowadził Maciej Duszczyk. Dotyka ona bardzo wielu aspektów związanych z rynkiem pracy oraz polityką zatrudnienia. Poruszane są zarówno wątki historyczne, pokazujące zmiany na polskim rynku pracy po 1989 r., jak też odnoszące się do obecnej sytuacji, prezentowane są również scenariusze na przyszłość.

Jako redaktorzy monografii chcielibyśmy bardzo serdecznie podziękować autorom wszystkich tekstów, recenzentom wydawniczym (Profesorom Sławomirowi Kalinowskiemu i Joannie Szczepaniak-Sienniak) oraz całemu zespołowi redakcyjnemu Wydawnictw Uniwersytetu Warszawskiego.

Życzymy miłej i ciekawej lektury!

Maciej Duszczyk
Jacek Męcina